

PlastLIFE Murrosareena - kunnat uudelleenkäytön edistämiseksi

Kuntatyöpaja 12.09.2024
Hanna Salmenperä

LIFE21-IPE-FI-PlastLIFE

PlastLIFE-hanke saa EU:n LIFE-ohjelmasta rahoitusta, jolla hankkeen materiaalit on tuotettu. Materiaalien sisältö edustaa ainoastaan hankkeen omia näkemyksiä, joista CINEA/Euroopan komissio ei ole vastuussa.

| plastlife.fi | [#plastlife](https://twitter.com/plastlife) |

Mitä uudelleenkäyttö on?

Uudelleenkäyttö = **Tuotteen tai sen osan käyttämistä uudelleen sen alkuperäisessä tarkoituksessa.**

Uudelleenkäytössä merkityksellistä: **palautusjärjestelmä, omistajuuden vaihtuminen,**

Pakkausten osalta uudelleenkäyttö voi tarkoittaa uudelleenkäytettäviä, palautettavia kuluttaja- ja kuljetuspakkauksia tai tuotepakkausten **uudelleentäyttöä** (Oma pakkaus, sisältö ostetaan).

Jätelaissa käsite **uudelleenkäytön valmistelu** = käytöstä poistetun tuotteen (=jätteen) tarkistamista, puhdistamista tai korjaamista, jonka ansiosta se voidaan käyttää uudelleen.

Tiivis **kytkös kiertotalouden toimintamalleihin** (korjaaminen, jakamistalous, leasing ja vuokraus, uudelleenvalmistus)

Uudelleenkäytön ympäristökestävyys: Muutos kertakäytöstä kestäviin (erit. pakkaukset ja ruokailuvälineet), tapauskohtaisuus ja todennus

PlastLIFE Murrosareenan tavoitteet

- Jäsentää ymmärrystä uudelleenkäytön mahdollisuuksista ja rajouksista. Tunnistaa kehityskohteita ja toimenpiteitä keskipitkälle aikavälille.
- Antaa alkusysäystä uudelleenkäytön kokeiluille
- Verkostoitua ja vaihtaa tietoa.
- Muodostaa keskeiset viestit muovien uudelleenkäytöstä!
- Toimeenpanna muovitiekarttaa ja palvella sen päivitystä 2025

Mikä murrosareena?

- Murrosareena on yhteiskehittämisen menetelmä¹, jossa sidosryhmien kanssa yhdessä luodaan tarkasteltavaan ilmiöön keskipitkän aikavälin tavoite ja siihen tähtääviä muutospolkuja toimenpiteineen
 - Kysymys: Mitä yhteiskunnassa pitää tapahtua että muutos käynnistyy?
Kuka vastaa toimista?
- Osallistujat: Monipuolinen eri näkökulmista katsovien asiantuntijoiden joukko
- Menetelmää on Suomessa käytetty aikaisemmin mm. energiapolitiikan arviointiin.

¹ <https://research.aalto.fi/fi/publications/murrosareenan-muutospolkuty%C3%B6kalu>

Uudelleenkäyttö osana kiertotaloutta – kolme muoviteemaa

Kuluttajapakkaukset

Kuljetuspakkaukset

Käyttötavarat

Systeminen muutos, jossa muovien kertakäyttö ja liikakulutus on vähentynyt uudelleenkäytöllä vuoteen 2045 mennessä.

Prosessi ja aikataulu

Murrosareenavalmistelut 23-24

Neljän työpajan sarja

1. Työpaja 19.3 / Menetelmän esittely, muutostavoitteiden muodostaminen, käynnistetään muutospolkujen muodostaminen
2. Työpaja 17.4. / Muutospolkujen muodostaminen: luodaan muutosaskeleet ja priorisoidaan ne, muodostetaan tärkeimmiksi valittujen askeleiden muutostekijöitä, tunnistetaan samalla keskeistä huomiota vaativia toimia, epävarmuustekijöitä ja lisätiedon tarpeita, muutosaskelten ja muutostekijöiden välisiä kytkentöjä
3. Työpaja 14.5. / Työstetään edelleen muutospolkuja
4. Työpaja 13.6. / Tulosten täydentäminen

Loppuraportti ja viestintä syksy 2024

Alustavia tuloksia - kuntanäkökulmasta

Tavoite vuoteen 2045 kuluttajapakkaukset:

"Kuluttajapakkausten uudelleenkäyttö on tullut kertakäytön rinnalle vahvana järjestelmänä, joka on helppo, turvallinen, liiketoiminnallisesti kannattava ja keskittyy ympäristöhyödyiltään merkittävimpiin käyttökohteisiin."

Kuluttajapakkaukset: Kunnat uudelleenkäytön edistäjinä 1

2024 - 2030

- Muutosaskel: Kuluttajien ymmärrys uudelleenkäytöstä ja halukkuus kokeilla on korkea
 - Kannuste, Pilotti > Kuluttajien tuuppaus uudelleenkäyttöön esimerkiksi kokeiluina, mm. Kirjastoauto tai robotti hakee uk-pakkauksia kotoa tai kodin läheltä (Tutkimuslaitokset, kunnat, maakunnat, yritykset)
- Muutosaskel: Uudelleenkäyttöjärjestelmien kokeilu- ja innovaatiotoiminta on aktiivista
 - Teknologia/menetelmät > Kuntien ja muiden julkisten toimijoiden uk-pakkausten käyttömalleja kehitetään, hankintakriteerejä kehitetään (Mara-ala, kunnat, tutkimuslaitokset)
- Muutosaskel: Muodostuu eri toimijoiden yhteinen uk- pakkausten palautusjärjestelmä
 - Kannustimet > Julkinen sektori käyttää uk- pakkauksia, esim. ateriapalvelut, tapahtumat, tilaisuudet ja ottaa mukaan strategioihinsa, Markkinavuoropuhelua uk-hankintoihin ja ohjeita tarjouspyyntöihin (Julkiset hankkijat)

Kuluttajapakkaukset: Kunnat uudelleenkäytön edistäjinä 2

2030 – 2035

- Muutosaskel: Kuluttajat ovat hyväksyneet ja ottaneet käyttöön arjessaan uk-pakkaukset
 - Kannuste > Kaupunki organisoituu lähipalvelujen ja kävelyn ympärille eli pyöräily, kävelyn ja joukkoliikenteen lisääminen, huomioon ottaminen myös strategioissa (kuntien kaavoitus, suunnittelu)

2035 - 2045

- Muutosaskel: Kulutuksen ja pakkaamisen kulttuuri ja pakkaustavat ovat muuttuneet
 - Ruokakulttuuri uudistunut: korttelitoiminta ja taloyhtiöt > kollektiiviruokalot ja yhteiskeittiöt
 - Refill -auto kiertää tarjoamassa erilaista täyttöpalvelua, kuten kirjastoautot.

Tavoite vuoteen 2040 kuljetuspakkaukset:

”Kertakäyttöisten muovisten kuljetuspakkausten vähentäminen uudelleenkäytöllä 70 % vuoteen 2040 mennessä.” (Tavoitteen asettelussa huomioitiin meneillään oleva EU:n pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen uudistus)

Kuljetuspakkaukset: Kunnat yritystoiminnan tukena

2040 mennessä

- Muutosaskel: Uudelleenkäyttöön soveltuvia logistiikkakeskuksia ympäri Suomea
 - Jotta kertakäyttöisten muovisten kuljetuspakkausten määrä vähenisi uudelleenkäytöllä 70 % vuoteen 2040 mennessä, tarvitaan ennen sitä laajamittaisesti toimivia uudelleenkäytön yrityksiä vastaamaan tarpeisiin
 - 2040 on Suomessa oltava toiminnassa **eri toimialojen yrityksiä palvelevia logistiikkakeskuksia koko maan kattavasti.**
 - Kunnat voivat tukea alueensa yritystoimintaa mahdollistamalla ja tukemalla logistiikkakeskusten rakentamista – ehkä jopa houkutella yrityksiä

Tavoite vuoteen 2045 kotitalouksien käyttötavarat:

”Vuonna 2045 Suomessa on monimuotoinen osaamiseen ja tietoon perustuva muovisten käyttötavaroiden uudelleenkäytön ekosysteemi. Tavarat suunnitellaan uudelleenkäytettäviksi ja jätteeksi ei päädy uudelleenkäyttökelpoista tavaraa. Uudelleenkäyttö on laajasti hyväksytty, ensisijainen ja vakiintunut tapa hankkia tuote.”

Kotitalouksien käyttötavarat: Kunnat uudelleenkäytön edistäjinä 1

2024 - 2030

- Muutosaskel: Muovituotteiden huolto-, korjaus- ja tuunauspalvelut laajenevat
 - Sääntely (kannuste) > Korjauspalvelujen tukeminen (valtio sekä green deal)
- Muutosaskel: UK-tuotteet ja palvelut ovat helposti löydettävissä
 - Pilotti / Teknologia ja menetelmät > Digipalvelut esim. karttapalvelut tuotteiden ja yritysten löytämiseen sekä korjausmahdollisuuden arviointiin
- Muutosaskel: Kuluttajat keskeisinä uudelleenkäyttötoimijoina, hajautetun järjestelmän tehostuminen ja kannattavuus ml. vertaiskauppa, uudelleenkäyttöön toimittaminen
 - Tiedot, taidot, koulutus > UKöä tukeva kasvatus ja viestintä (koulut, kodit, uk-toimijat, 3 & 4 sektori)
 - Kannuste > Jättemaksujen nosto ja hinnan nostolla tukea uk-toimintaa (sääntelymuutos?) (kunnat, valtio)

Kotitalouksien käyttötavarat: Kunnat uudelleenkäytön edistäjinä 2

2030 – 2045

- Muutosaskel: Käytössä laajat jakelukanavat, jotka helposti saatavilla, esim. osastot uk-tavaroille kauppoihin
 - Infrastruktuuri > kunnalle velvollisuus UK palveluiden järjestymisestä Esim. kierrätyskeskus jokaista 20 000 asukasta kohti
- Muutosaskel: Kuluttajien asennemuutos tapahtunut: ei ole enää hienoa ostaa uutta, ja kun ostetaan uutta suositaan laadukasta
 - Rahoitus > Neuvonnan riittävä ja pysyvä resursointi 1 neuvoja / 25 000 asukasta

Kiitos!

Hanna Salmenperä hanna.salmenperä@syke.fi

LIFE21-IPE-FI-PlastLIFE

PlastLIFE-hanke saa EU:n LIFE-ohjelmasta rahoitusta, jolla hankkeen materiaalit on tuotettu. Materiaalien sisältö edustaa ainoastaan hankkeen omia näkemyksiä, joista CINEA/Euroopan komissio ei ole vastuussa.

| plastlife.fi | [#plastlife](https://twitter.com/plastlife) |